

במערב בצד זה. דרום שהוא חם ויבש, באותו היבש שלו אוחו את היבש של המערב בצד אחר, ונאחו מערב בשני צדדים.

וכן נאחו דרום במזרח, שהרי חמימות הדרום נאחזת בחמימות המזרח. ומזרח נאחו בצפון, שהרי לחותו נאחזת בלחות הצפון. עכשו נמצא דרומי"ת מזרחי"ת. מזרחי"ת צפוני"ת. צפוני"ת מערבי"ת. מערבי"ת דרומי"ת. וכלם פלולים זה בזה להשתלשל אחד באחד.

כמו כן צפון עושה זהב, שמצד תקף האש נעשה זהב, והינו שכתוב (איוב לו) מצפון זהב יאתה. שאש אחוז בעפר ונעשה זהב, והינו שכתוב (שם חב) ועפרות זהב לו. וסוד זה שנים פרוכים זהב.

מים נאחזים בעפר, וקרירות בלחות עושה כסף, כעת הרי עפר נאחו בשני צדדים, בזהב ובכסף, ונתן ביניהם. רוח אוחזת את המים, ואוחזת ותמיתה, במה שאמר רוח

קר ויבש, שאם כן, רוח ועפר שוים בטבעם, אבל יש אומרים כי רוח חם ולח, ואם כן נוכל לומר שאוחז הרוח לשני צדדים - אש חם ויבש, ורוח חם ולח. הצד שהוא חם אוחו באש, והצד שהוא לח אוחו במים, ומפריד מחלקת של אש ומים. עפר הוא קר ויבש, ומים קרים ולחים, והצד הקר אוחו בעפר בצד הקר. נמצא שעפר מקבל עליו כלם, משום כך אחוז לשני הצדדים, שהרי אש חם ויבש, מים קר ולח. ע"כ את האש, ומוציאה שנים כאחד, שהוא עין נחשת קלל. ועפר שאמרנו, כשהוא לבדו ביבש והקר שלו, יוצא ברזל, וסימנך - (קהלת י) אם קהה הברזל וגו'.

ועפר זה נאחו בכלם, וכלם עושים בו כצורה שלהם. בא ראה, בלא עפר אין זהב וכסף ונחשת, שהרי כל אחד ואחד מלוה לחברו משלו להתקשר זה בזה. והעפר נאחו

בגין כך צפון אתאחיד במערב בסטרא דא. דרום דאיהו חם ויבש, בההוא יבישותא דיליה, אחיד ליבשותא דמערב בסטרא אחרא, ואתאחיד מערב בתרין סטריין.

וכן אתאחיד דרום במזרח, דהא חמימותא דדרום, אתאחיד ביה בחמימותא דמזרח. ומזרח אתאחיד בצפון דהא לחותא דיליה אתאחיד בלחותא דצפון. השתא אשתבח דרומי"ת מזרחי"ת. מזרחי"ת צפוני"ת. צפוני"ת מערבי"ת. מערבי"ת דרומי"ת וכלהו כליין דא בדא, לאשתלשלא חד בחד.

בגוונא דא, צפון עביד דהבא. דמסטרא דתוקפא דאשא, אתעביד דהבא.

והיינו דכתיב, (איוב ל"ז) מצפון זהב יאתה. דאש אתאחיד בעפר, ואתעביד דהבא. והיינו דכתיב, (איוב כ"ח) ועפרות זהב לו. ורזא דא, שנים פרוכים זהב.

מים אתאחיד בעפר, וקרירותא בלחותא עביד כסף, השתא הא עפר אתאחיד בתרין סטריין, בזהב ובכסף, ואתייהב ביניהו. רוחא אחיד למים, ואחיד (הגהה: תמיתה

במה דאמר רוח קר ויבש שאם כן עפר ורוח שוים בטבעם אבל יש אומרים כי רוח חם ולח ואם כן נוכל לומר דאחיד רוח לתרין סטריין אש חם ויבש ורוח חם ולח סטרא דאיהו חם אחיד באש וסטרא דאיהו לח אחיד במיא ואפריש מחלוקת דאשא ומיא. עפר איהו קר ויבש ומים קרים ולחים וסטרא דקר אחיד בעפר בסטרא דקר אשתבח דעפר מקבל עליה בלחו בגין כך אחיד לתרין סטריין דהא אש חם ויבש מים קר ולח ע"כ) (דף כ"ד ע"ב)

לאש, ואפיק תרין כחד, דאיהו (יחזקאל א') עין נחשת קלל. ועפר דקאמרן, פד איהו בלחודוי, ביבשו וקרירו דיליה, נפיק ברזל, וסימנך, (קהלת י) אם קהה הברזל וגו'.

והאי עפר, אתאחיד בכלהו, וכלהו עבדין ביה פגוונא דלהון. תא חזי,

בְּלֹא עֶפֶר, לִית זָהָב וְכֶסֶף וְנַחֲשֶׁת, דְּהָא כָּל
חַד וְחַד אוֹזִיף לְחַבְרִיָּה מְדִילֵיה, לְאַתְקִשְׁרָא
דָּא בְּדָא. וְאַתְאַחִיד עֶפֶר בְּכֻלְהוּ, בְּגִין דְּתֵרִין
סְטָרִין אַחִידָן לִיה, אֲשָׁא וּמְיָא. וְרוּחָא
אַתְקָרִיב בֵּיה, בְּגִין אֲלִין תֵּרִין וְעֵבִיד בֵּיה
עֵבִידְתָּא.

אַשְׁתַּבַּח, דְּכַד אַתְחַבֵּר עֶפְרָא בְּהַדְיָיהוּ, עֵבִיד
וְאוּלִיד עֶפְרָא אַחֲרָנִין, כְּגוּוֹנָא
דְּלֵהוּן. כְּגוּוֹנָא דְזָהָב, אוּלִיד עֶפְרָא סוּסְפִיתָא
יְרוּקָא, דְּאִיהוּ כְּגוּוֹנָא דְדֶהֱבָא מְמַשׁ. כְּגוּוֹנָא
דְּכֶסֶף, אוּלִיד עוֹפְרָת. כְּגוּוֹנָא דְנַחֲשֶׁת
עֵילָאָה, אוּלִיד קְסִיטְרָא דְאִיהוּ נַחֲשֶׁת זוּטָא.
כְּגוּוֹנָא דְבְרֻזָּל, אוּלִיד בְּרֻזָּל, וְסִימְנָךְ (משלי כ"ד)
בְּרֻזָּל כְּבְרֻזָּל יַחַד.

תָּא חֲזִי, אֲשֶׁ רּוּחַ מִים וְעֶפֶר, כְּלֵהוּ אַחִידָן
דָּא בְּדָא, וְאַתְקִשְׁרָן דָּא בְּדָא. וְלֹא הָוִי
כְּהוּ פְרוּדָא. וְעֶפֶר דָּא, כַּד אִיהוּ אוּלִיד
לְבַתָּר, לֹא מִתְקִשְׁרָן דָּא בְּדָא כְּאִינוּן עֲלָאִי,
כְּמָה דְאַתְ אָמַר, (בראשית ב') וּמַשֵּׁם יִפְרֹד וְהָיָה
לְאַרְבַּעָה רְאשִׁים, בְּאֲלִין הָוִי פְרוּדָא.

בְּגִין דְּהָא עֶפֶר, כַּד אִיהוּ אוּלִיד בְּחִילָא דְתַלְתָּ
עֲלָאִי, אֲפִיק אַרְבַּעָה נְהַרִין, דְּתַמְזָן
מִשְׁתַּפְּחִי אַבְנֵי יָקָר, וּבְאַתְרַּ חַד אִינוּן, דְּכַתִּיב
שֵׁם הַבְּדֵלָח וְאַבְנֵי הַשֵּׁהָם. וְאַלִין אַבְנֵי יָקָר
אִינוּן תְּרִיסַר, וְאִינוּן לְאַרְבַּע סְטָרֵי עֲלָמָא,
לְקַבִּיל תְּרִיסַר שְׁבָטִין, דְּכַתִּיב, (שמות כ"ח)
וְהָאֲבָנִים תַּהֲיִין עַל שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שְׁתֵּים
עֶשְׂרֵה עַל שְׁמוֹתָם. וְאַלִין תְּרִיסַר בְּקָר,
דְּאִינוּן תַּחֲוֹת יַמָּא.

תָּא חֲזִי, כַּד אַרְבַּעָה סְטָרִין עֲלָאִין דְּקַאמְרָן,
אֲף עַל גַּב דְּמִתְקִשְׁרָן דָּא בְּדָא, וְאִינוּן
קִיוּמָא דְלַעֲיָלָא וְתַתָּא, קִיוּמָא דְעֲלָמָא יַתִּיר רּוּחַ, בְּגִין דְּכֻלָּא קִיּוּמָא

בְּכֻלָּם, מִשּׁוּם שְׁשָׁנֵי צְדָדִים אוֹחֲזִים
אוֹתוּ, אֲשֶׁ וּמִים. וְרוּחַ נְקֻרְבַת לוֹ
בְּשִׁבִיל שְׁנֵי אֱלֹהִים וְעוֹשֶׂה בּוֹ מַעֲשֶׂה.
נִמְצָא שְׁשִׁמְתַחְבֵּר עֶפֶר עִמָּם,
עוֹשֶׂה וּמוֹלִיד עֶפְרוֹת אַחֲרִים כְּמוֹ
שְׁלֵהֶם, כְּמוֹ שְׁזָהָב מוֹלִיד עֶפֶר
פְּסֻלַת יִרְקָה, שְׁהִיא כְּמוֹ זָהָב מְמַשׁ.
כְּמוֹ שְׁכֶסֶף שְׁמוֹלִיד עֶפְרָת, וְכְמוֹ
שְׁנַחֲשֶׁת הַעֲלִיּוֹנָה מוֹלִידָה בְּדִיל
שְׁהוּא נַחֲשֶׁת קִטְנָה. כְּמוֹ שְׁבְרֻזָּל
מוֹלִיד בְּרֻזָּל, וְסִימְנָךְ - (משלי כ"ד) בְּרֻזָּל
כְּבְרֻזָּל יַחַד.

בְּאִ רְאָה, אֲשֶׁ רּוּחַ מִים וְעֶפֶר, כְּלָם
אַחֲזִים זֶה בְּזֶה וּקְשׁוּרִים זֶה בְּזֶה,
וְאִין בְּהֶם פְּרוּד. וְהַעֲפֹר הַזֶּה,
כְּשֶׁהוּא מוֹלִיד אַחַר כֶּף, לֹא
מִתְקִשְׁרִים זֶה בְּזֶה כְּאוֹתָם עֲלִיוֹנִים,
כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר (בראשית ב') וּמַשֵּׁם יִפְרֹד
וְהָיָה לְאַרְבַּעָה רְאשִׁים, בְּאֱלֹהִים הָיָה
פְּרוּד.

מִשּׁוּם שְׁהָרֵי הַעֲפֹר, כְּשֶׁהָא מוֹלִיד
כַּכַּח שֵׁל שְׁלֻשַׁת הַעֲלִיּוֹנִים, מוֹצִיא
אַרְבַּעָה נְהָרוֹת שְׁשָׁם נִמְצָאוֹת
אַבְנֵים יְקָרוֹת, וְהֵם בְּמִקּוּם אַחַד,
שְׁפַתּוּב שֵׁם הַבְּדֵלָח וְאַבְנֵי הַשֵּׁהָם.
וְאוֹתָן אַבְנֵים יְקָרוֹת הֵן שְׁתֵּים
עֶשְׂרֵה, וְהֵן לְאַרְבַּעָה צְדָדֵי הָעוֹלָם
כְּנֶגֶד שְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׁבָטִים, שְׁפַתּוּב
(שמות כח) וְהָאֲבָנִים תַּהֲיִין עַל שְׁמוֹת
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה עַל
שְׁמוֹתָם. וְשְׁנַיִם עֶשֶׂר הַבְּקָר הֵלְלוּ
שְׁהֵם תַּחַת הַיָּם.

בְּאִ רְאָה, כַּד אַרְבַּעַת הַצְּדָדִים
הַעֲלִיּוֹנִים שְׁאֲמַרְנוּ, אֲף עַל גַּב
שְׁנַקְשְׁרִים זֶה בְּזֶה, וְהֵם הַקִּיּוּם
שְׁלַמְעֵלָה וּמִטָּה, קִיּוּם שֵׁל הָעוֹלָם
יּוֹתֵר הוּא הָרוּחַ, מִשּׁוּם שְׁהַכֹּל
עוֹמֵד בְּגֻלְלוֹ, וְנִפְשׁ לֹא עוֹמֵדָת אֲלָא
בְּרוּחַ, שְׁאֵם נִגְרַעַת הָרוּחַ אֲפִלוּ רָגַע
אַחַד, אִין הִנְפֵּשׁ יִכּוֹלָה לְהַתְקִים,

בְּגִין דְּכֻלָּא קִיּוּמָא

בְּגִינִיָּה, וּנְפֹשָׁא לָא קִיִּימָא אֱלָא בְּרוּחָא, דְּאִי גֵרַע רוּחָא אֲפִילוּ רִגְעָא חֲדָא, נְפֹשָׁא לָא יִכִּילַת לְאַתְקִיִּימָא, וְרִזָּא דָּא פְּתִיב, (משלי י"ט) גַּם בְּלֹא דַעַת נְפֹשׁ לֹא טוֹב. נְפֹשָׁא בְּלֹא רוּחָא לֹא אִיהוּ טוֹב, וְלֹא יִכְלָא לְאַתְקִיִּימָא.

וְחָא חֲזִי, אֵינּוּן תְּרִיסָר דְּקֹאמְרָן, דְּאֵינּוּן תְּרִיסָר אַבְנִין, אֵינּוּן תְּרִיסָר בְּקָר, דְּתַחֲוֹת יִמָּא. בְּגִין כֵּן, נְטִלוּ אֵינּוּן תְּרִיסָר נְשִׂאִים, (במדבר ז') כֹּל הַבְּקָר לְעֹלָה שְׁנַיִם עֶשֶׂר פְּרִים וְגו'. וְהַכֹּל הוּא סוּד עֲלִיּוֹן, וּמִי שִׁישְׁגִיחַ בְּדַבְרֵי הַלְלוֹ, יִשְׁגִיחַ בְּסוּד הַחֲכֻמָּה הָעֲלִיּוֹנָה, שֶׁהַעֲקָר שֶׁל הַכֹּל בָּהּ.

אָמַר ר' שְׁמַעוֹן, הָא דְאָמַר ר' חֲזַקְיָה, דְּכַד בְּרָא קֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאָדָם, מֵעַפְרָא דְּמִקְדָּשָׁא דְלַעִילָא אֲתִיִּיהִיב בֵּיהּ נִשְׁמָתָא. כֵּמָה דְּכַד אֲתַבְּרִי מֵעַפְרָא דְלַתַּתָּא, אֲתַחֲבְרוּ בֵּיהּ תַּלְתַּת סְטָרֵי יְסוּדֵי עֲלָמָא. הֵכִי נָמִי כַד אֲתַבְּרִי מֵעַפְרָא דְלַעִילָא, אֲתַחֲבְרוּ בֵּיהּ תַּלְתַּת סְטָרֵי יְסוּדֵי עֲלָמָא, וְאִשְׁתַּלִּים אָדָם. וְהֵינּוּ דְכַתִּיב, (תהלים ל"ב) אֲשֶׁרִי אָדָם לֹא יַחֲשֵׁב יְי' לֹו עוֹן וְאִין בְּרוּחֹו רְמִיָּה. אֵימְתִי לֹא יַחֲשֵׁב ה' לֹו עוֹן? בְּזִמְן שְׂאִין בְּרוּחֹו רְמִיָּה.

אָמַר רבי שמעון, מה שאמר רבי חזקיה, שפשפרא הקדוש ברוך הוא את האדם, מעפר המקדש שלמטה נברא, ומעפר המקדש שלמעלה נתנה בו נשמה, וכמו שפשפרא מהעפר שלמטה התחברו בו שלשה צדדים יסודות העולם, כך גם פשפרא מן העפר שלמעלה התחברו בו שלשה יסודות של העולם והשתלם האדם, והינו שפכתוב (תהלים לב) אשרי אדם לא יחשב ה' לו עון ואין ברוחו רמיה. אימתי לא יחשב ה' לו עון? בזמן שאין ברוחו רמיה.

בֵּא רָאָה, מִשָּׁה נִתְקַן יוֹתֵר מִהָאֲבוֹת, מִשּׁוּם שְׁדַבֵּר עִמּוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, מִדְּרָגָה יוֹתֵר עֲלִיוֹנָה מִכֵּלָם, וּמִשָּׁה מִפְּנִים בֵּית הַמֶּלֶךְ הָעֲלִיּוֹן הָיָה, וְעַל זֶה כְּתוּב וְאָרָא אֶל אַבְרָהָם אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב וְגו', וְהָרִי בְּאֲרֵנוּ אֶת הַדְּבָרִים.

כֵּן אָמַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי ה' וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, פְּסוּקָא זֶה הוּא הַפּוּרָף, שֶׁכְּתוּב וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִתַּחַת סְבֻלַת מִצְרַיִם בְּרֹאשׁוֹנָה, וְאַחֵר כֵּן וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵעֲבוּדְתְּכֶם, וְאַחֵר כֵּן וְגֵאלְתִּי אֶתְכֶם. הִנֵּה לֹו לֹוּמַר מִתַּחֲלָה וְגֵאלְתִּי אֶתְכֶם, וְאַחֵר כֵּן

אָמַר ר' שמעון, הא דאמר ר' חזקיה, דכד ברא קדשא בריך הוא לאדם, מעפרא דמקדשא דלעילא אתייהיב ביה נשמתא. כמה דכד אתברי מעפרא דלתתא, אתחברו ביה תלת סטרי יסודי עלמא. הכי נמי כד אתברי מעפרא דלעילא, אתחברו ביה תלת סטרי יסודי עלמא, ואשתלים אדם. והינו דכתיב, (תהלים ל"ב) אשרי אדם לא יחשב יי' לו עון ואין ברוחו רמיה. אימתי לא יחשב יי' לו עון, בזמן דאין ברוחו רמיה.

תָּא חֲזִי, מִשָּׁה אֲשַׁתְּלִים יִתִּיר מֵאַבְהֹן, בְּגִין דְּמִלְּיִל עִמִּיהּ קֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מִדְּרָגָא עֲלֹאָה יִתִּיר מִכֵּלָהוּ, וּמִשָּׁה פְּנִימָאָה דְּבֵי מִלְּכָא עֲלֹאָה הָוָה, וְעַל דָּא כְּתִיב, וְאָרָא אֶל אַבְרָהָם אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב וְגו', וְהָא אוֹקִימָנָא מִלִּי. כֵּן אָמַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי יְי' וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם. (שמות ו') רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, הָאִי קָרָא אִפְכָּא הוּא, דְּכְתִיב וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִתַּחַת סְבֻלַת מִצְרַיִם בְּקֹדְמִיתָא, וּלְבַתֵּר וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵעֲבוּדְתְּכֶם, וּלְבַתֵּר וְגֵאלְתִּי אֶתְכֶם, הָוָה לִיָּה

והוצאתי אתכם! אלא עקר של
הכל בראשונה שרצה הקדוש ברוך
הוא לבשר להם במבחר של הכל
בראשונה.

אמר רבי יוסי, והרי המבחר שבכל
ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם
לאלהים, ואמר אותו לבסוף? אמר
לו, באותו זמן אין המבחר אלא
היציאה, שחשבו שלא יצאו
מעבודתם לעולמים, משום שהיו
רואים שם שכל האסירים שהיו
ביניהם, קושרים אותם בקשרי
כשוף, ולא יכולים לצאת מביניהם
לעולמים. ולכן התבשרו במה
שחביב עליהם מכל.

ואם תאמר, אף על גב שציצאו, הרי
אולי ילכו (חילוקים) אחריהם להזיק
להם - כתוב והצלתי אתכם
מעבודתם. ואם תאמר, הרי יצאו
וינצלו ולא תהיה להם גאלה -
תלמוד לומר וגאלתי אתכם בזרוע
נטויה. ואם תאמר לא יקבלם - הרי
כתוב ולקחתי. ואם תאמר,
כשיקבלם לא יביאם לארץ - הרי
כתוב והבאתי אתכם וגו'.

רעיא מהימנא

ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם
לאלהים וידעתם כי אני ה' אלהיכם
וגו'. מצוה זו ראשונה של כל
המצוות. ראשית ראשונה לכל
המצוות - לדעת את הקדוש ברוך
הוא בכלל. מה זה בכלל? לדעת
שיש שליט עליון שהוא רבון
העולם, וברא אל כל העולמות,
שמים וארץ וכל חילותיהם. וזהו
בכלל. וסוף הכל בפרט, לדעת
אותו בפרט.

ובכ"ל ופרט הוא ראש וסוף, סוד
של זכר ונקבה כאחד, ונמצא אדם
בעולם הזה שמתעסק בכלל ופרט,
אדם בעולם הזה הוא כלל ופרט.

ובכ"ל ופרט איהו רישא וסופא רזא דכר ונוקבא כחדא, ואשתכח בר נש

למימר מעיקרא וגאלתי אתכם, ולקחתי
והוצאתי אתכם. אלא, עקרא דכלא
בקדמיתא, דבעא קדשא ברוך הוא לבשרא
לון בשבחה דכלא בקדמיתא.

אמר רבי יוסי, והא שבחא דכלא, ולקחתי
אתכם לי לעם והייתי (דף כ"ה ע"א) לכם
לאלהים, ואמר ליה לבתר. אמר ליה, בההוא
זמנא, לית להו שבחא אלא יציאה. דחשיבי
דלא יפקון מעבודתהון לעלמין, בגין דהו
חמאן תמן דכל אסירי דהו בינייהו מקשרו
לון בקשרא דחרשי, ולא יכלין לנפקא
מבינייהו לעלמין. ובגין כך, מה דחביב
עלייהו מפלא, אתבשרו ביה.

ואי תימא אף על גב דנפקו, הא דילמא יזלוך
(חילוקים) בתרייהו לאבאשא לון, כתיב

והצלתי אתכם מעבודתם. ואי תימא הא
יפקון וישתזבון, ולא יהא לון פריקא,
תלמוד לומר וגאלתי אתכם בזרוע נטויה.
ואי תימא לא יקבלם, הא כתיב ולקחתי. ואי
תימא כשיקבלם לא יביאם לארץ, הא כתיב
והבאתי אתכם וגו'.

רעיא מהימנא

ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלהים
וידעתם כי אני יי' אלהיכם וגו'.

(שמות ו') פקודא דא קדמאה דכל פקודין.
ראשיתא קדמאה דכל פקודין, למנדע ליה
לקודשא ברוך הוא בכללא. מאי בכללא.
למנדע דאית שליטא עלאה, דאיהו רבון
עלמא, וברא עלמין בלהו, שמאי וארעא
וכל חיליהון. ודא איהו בכללא. וסופא
דכלא בפרט, למנדע ליה בפרט.

ובכ"ל ופרט איהו רישא וסופא רזא דכר ונוקבא כחדא, ואשתכח בר נש